

INHOUD

Proloog: De reis van je leven	9
Ontwerp het leven van je dromen	23
1 Duizend jaar aan wijsheid	25
2 De vijf soorten Rijkdom	31
3 De Rijkdomsscore	40
4 Een scheermes voor je leven	44
5 Je ware noorden	55
Rijkdom aan Tijd	71
6 De grote vraag	73
7 Een beknopte geschiedenis van de tijd	81
8 De drie pijlers van Rijkdom aan Tijd	93
9 De Gids voor Rijkdom aan Tijd	103
10 Samenvatting: Rijkdom aan Tijd	148
Sociale Rijkdom	151
11 De grote vraag	153
12 Een unieke sociale soort	158
13 De dagen zijn lang, maar de jaren zijn kort	168
14 De drie pijlers van Sociale Rijkdom	173
15 De Gids voor Sociale Rijkdom	186
16 Samenvatting: Sociale Rijkdom	230
Geestelijke Rijkdom	233
17 De grote vraag	235
18 Een verhaal zo oud als de tijd zelf	241
19 De drie pijlers van Geestelijke Rijkdom	248
20 De Gids voor Geestelijke Rijkdom	262
21 Samenvatting: Geestelijke Rijkdom	293

Lichamelijke Rijkdom	297
22 De grote vraag	299
23 Het verhaal van onze kleine wereld	307
24 De drie pijlers van Lichamelijke Rijkdom	315
25 De Gids voor Lichamelijke Rijkdom	330
26 Samenvatting: Lichamelijke Rijkdom	351
 Financiële Rijkdom	 355
27 De grote vraag	357
28 Het financiële pretpark	364
29 De drie pijlers van Financiële Rijkdom	373
30 De Gids voor Financiële Rijkdom	384
31 Samenvatting: Financiële Rijkdom	412
 Afsluiting	 415
Dankwoord	418
Noten	421
Over de schrijver	429

PROLOOG

De reis van je leven

‘Je zult je ouders nog vijftien keer zien voordat ze sterven.’

Alles wat hierna komt, is het verhaal van hoe die simpele woorden mijn leven veranderden en hoe ze ook jouw leven kunnen veranderen.

Op een warme avond in mei 2021 ging ik in Californië iets drinken met een oude vriend. Toen we net zaten, vroeg hij hoe het met me ging. Ik gaf hem aanvankelijk het standaardantwoord dat we allemaal vaak geven: ‘Goed. Druk.’ Ik zei het met de onbedoelde ironie van onze moderne tijd, waarin *druk* een ereteken is, alsof *meer stress* iets is om trots op te zijn. Toen ik hem dezelfde vraag stelde, gooide hij er niet de gebruikelijke overtreffende trap van druk tegenaan. Hij antwoordde dat hij ‘tijd vrijmaakte voor belangrijke zaken’. Dat had alles te maken met het feit dat zijn vader het jaar daarvoor ziek was geworden. De onverwachte kwetsbaarheid van zijn woorden voerde ons van het gebruikelijke pad van de gesprekken die meestal worden gevoerd als vrienden even ‘bijpraten’. Hij had een ander pad gekozen. Ik besloot geen weerstand te bieden, maar liep met hem mee en zei dat het leven in Californië, zo ver verwijderd van mijn ouders, die aan de oostkust wonen, een zware wissel op me begon te trekken.

Dit zeldzame moment van emotionele eerlijkheid leidde tot een moment dat de loop van mijn leven ingrijpend veranderde:

Vriend: Hoe vaak zie je je ouders?

Ik: Op dit moment misschien één keer per jaar.

Vriend: Hoe oud zijn ze?

Ik: Halverwege de zestig.

Vriend: Oké, dus je zult ze nog vijftien keer zien voordat ze sterven.

Mokerslag.

Ik moest diep ademhalen om niet woedend te reageren. Hij was een oude vriend, die mijn ouders goed kende. Het was niet tactloos; het was een simpele rekensom. De gemiddelde levensverwachting is ongeveer tachtig jaar; mijn ouders waren halverwege de zestig en ik zag ze één keer per jaar. De uitkomst van de som was dat ik hen nog vijftien keer zou zien voordat ze er niet meer zouden zijn.

Die simpele som brak me. Die simpele som *veranderde mijn leven*.

WE SPELEN HET VERKEERDE SPEL

Ik ben het product van de onwaarschijnlijke botsing van twee werelden; er zit een afwijzing van de geldende conventies in mijn DNA. In 1978 stapte mijn in Bangalore (India) geboren en getogen moeder Lakshmi Reddy in een vliegtuig voor een enkele reis; ze zou gaan studeren aan Mount Holyoke College in South Hadley, Massachusetts. Haar ouders waren – heel begrijpelijk – bang dat ze nooit meer zou terugkeren naar huis. Ze hadden van vrienden begrepen dat de kans groot was dat ze een Amerikaanse man zou ontmoeten, verliefd zou worden en een leven zou opbouwen in dat verre land. En zo ging het ook.

Mijn vader, geboren en getogen in een Joods huishouden in The Bronx in New York, was voorbestemd om het leven te leiden dat voor hem was uitgestippeld door zijn dominante vader: hij zou met een Joods meisje trouwen en een stabiele carrière hebben

in de academische wereld. Maar gelukkig voor mij had het lot (als je in dat concept gelooft) andere plannen.

Het zou in een film kunnen gebeuren: ze ontmoetten elkaar in 1980 in een universiteitsbibliotheek op Princeton, waar mijn moeder werkte om haar masterstudie te bekostigen en mijn vader de laatste hand legde aan zijn proefschrift. Mijn moeder, buiten het bereik (13 000 kilometer) van de angsten van haar ouders, raapte de moed bij elkaar om hem mee uit te vragen. Onder het genot van een ijsje zei mijn vader, een man die graag met de deur in huis valt, tegen haar: 'Mijn familie zal ons nooit accepteren.' Mijn moeder was al verblind door opwinding toen ze dat woordje *ons* hoorde en registreerde totaal niet wat hij zei.

Hij had helaas gelijk: om allerlei redenen die vandaag de dag volstrekt onbegrijpelijk zijn, weigerde mijn vaders familie de ontlukende liefde te accepteren. Het conflict liep zo hoog op dat hij uiteindelijk moest kiezen tussen zijn familie en mijn moeder. Ik heb de ouders van mijn vader nooit ontmoet, en ook hij heeft hen nooit meer gezien. Maar de nalatenschap van zijn besluit – dat niets zo belangrijk is als ware liefde – was bepalend voor de wereld waarin ik werd geboren.

Mijn kindertijd en jaren als jongvolwassene waren een kalme, monotone mars in de richting van conventioneel succes. Ik deed het goed op school, al voldeed ik misschien niet helemaal aan de hoge verwachtingen van mijn kritische Indiase moeder, die me tot op de dag van vandaag weleens vraagt: 'Waarom ga je niet medicijnen studeren?' Ik was vooral met honkbal bezig. Dankzij enige natuurlijke aanleg en veel noeste arbeid kreeg ik een beurs aangeboden; ik kon naar Stanford University als werper. Ik zal nooit de blik op mijn moeders gezicht vergeten toen ik haar het nieuws vertelde. Haar ongeloof toen ze begreep dat haar nietsnut van een zoon – die altijd speelde en nooit studeerde – was aangenomen op Stanford was kostelijk.

Ik vertrok naar Californië en droomde van een glorieuze carrière in het professionele honkbal. Maar toen ik in mijn derde jaar

een schouderblessure opliep, moest ik die ambities overboord gooien. Ik moest gaan presteren in de collegezaal en plannen maken voor een andere carrière. Het probleem was dat ik geen flauw idee had hoe die toekomst eruit moest zien.

Om het vraagstuk op te lossen, deed ik wat ik dacht dat iedere ambitieuze jongere zou doen: ik ging langs bij de rijkste mensen die ik kende om hun te vragen naar hun werk en hoe ik datzelfde werk zou kunnen doen. Ik heb levendige herinneringen aan een bepalend gesprek met een vriend van de familie die steenrijk was geworden als investeerder. Hij zei dat ik na mijn afstuderen meteen een baan moest nemen bij een vermogensbeheerder. Wat hij zei, klonk heel simpel: 'Je verdient in je eerste jaar meteen een ton, en binnen de kortste keren vijf ton per jaar. Rond je dertigste verdien je zoveel dat je niet eens meer weet wat je met al dat geld moet doen.' Dat klonk me als muziek in de oren omdat ik uitging van de fundamentele veronderstelling dat geld rechtstreeks zou leiden tot succes en geluk.

Voor alle duidelijkheid: ik weet niet precies wanneer ik dat was gaan geloven. Mijn vader werkte in de academische wereld en mijn moeder had een kleine onderneming. We hadden altijd genoeg, maar we waren niet rijk, zeker niet als je de standaard van 'niet eens weten wat je met al dat geld moet doen' aanhoudt. Ik had in mijn jeugd een vriendje uit een steenrijk gezin. Hij had een schitterend huis, altijd het allernieuwste speelgoed, en de nieuwste en beste sportuitrusting. Ik was weleens jaloers op zijn leven. Ik vroeg me nooit af of die materiële bezittingen hem gelukkig maakten, of hij misschien bereid zou zijn de door een kok bereide maaltijden die hij *alleen* at in te ruilen voor een afhaalmaaltijd aan een tafel *in het gezelschap van dierbaren*. Ook op de universiteit kende ik overpresteerders die hun status afmaten aan de hoogste van de aanbiedingen die ze kregen van Goldman Sachs of McKinsey. We kunnen aannemen dat mijn ideeën over succes en geluk hadden postgevat tegen de tijd dat ik er klaar voor was om de echte wereld te betreden.

De woorden ‘je komt niet in de problemen door de dingen die je niet weet, maar door de dingen die je zeker weet en die gewoon niet kloppen’ worden vaak toegeschreven aan Mark Twain. Toen ik het advies van onze familievriend opvolgde en een baan in Californië accepteerde met een salaris van meer dan een ton in mijn eerste jaar, *wist ik zeker* dat ik op weg was naar het goede leven; dat ik, als ik maar hard genoeg zou werken, kon rekenen op een leven zonder stress en met heel veel geld en geluk.

Maar wat ik zeker wist, *klopte niet*. Dat had ik alleen nog niet door.

Ik had op mijn dertigste alle uiterlijke kenmerken bereikt van hoe succes er volgens mij uitzag: de goedgebetaalde baan, de functie, het huis, de auto. Het plaatje was compleet. Maar vanbinnen was ik ongelukkig. Ik begon te denken dat er iets mis met me was. Ik had jarenlang zonder op te kijken al die lange uren geaccepteerd omdat ik dacht dat het idyllische land van succes binnen handbereik lag. Ik hield mezelf keer op keer voor dat ik nog slechts één bonus, één promotie of één dure fles wijn verwijderd was van dat felbegeerde land.

Maar op een dag besepte ik dat ik alles had bereikt en alleen maar kon denken: is dit het nou?

De *arrival fallacy* is de onjuiste veronderstelling dat het bereiken van een prestatie of doel zal leiden tot duurzame gevoelens van tevredenheid en voldoening. We nemen ten onrechte aan dat we het gevoel dat we zijn *gearriveerd* eindelijk zullen ervaren als we de een of andere zelfgedefinieerde bestemming zullen hebben bereikt. Ik was dertig en verdiende miljoenen. Ik was *gearriveerd*. Maar de verwachte gevoelens van geluk en voldoening waren in geen velden of wegen te bekennen. Ik voelde alleen de vertrouwde angst dat ik méér moest doen, dat het nooit genoeg zou zijn.

Ik durf te beweren dat ik niet de enige ben die dit heeft ervaren. Hoe vaak is datgene waarvan je jongere zelf droomde veranderd in iets waarover je klaagde toen je het eenmaal had? Dat huis dat je zo graag wilde hebben is het huis dat je nu veel te klein vindt,

het huis waaraan allerlei dingen moeten worden gerepareerd. De auto die ooit je obsessie was, is de auto die je dolgraag wilt inruilen en voortdurend naar de garage moet brengen. De verlovingsring die een sprankeling in je ogen veroorzaakte, is dezelfde ring die je nu wilt upgraden omdat de steen niet perfect is.

Het was zelfs nog erger: de onophoudelijke zoektocht naar méér had me blind gemaakt voor de schoonheid van wat ik al had. In een fabel die Plato aanhaalt in een van zijn vroegste werken staart de filosoof Thales van Milete tijdens het lopen zo geobsedeerd naar de sterren dat hij in een vijver valt die hij niet had gezien. De poëtische versie van Jean de La Fontaine eindigt zo:

How many folks, in country and in town,
Neglect their principal affair;
And let, for want of due repair,
A real house fall down,
To build a castle in the air?¹

Ik jaagde op dat *luchtkasteel*, maar zag niet dat ik toeliet dat mijn echte huis instortte. Ik had gezondheidsproblemen omdat ik slecht sliep en te weinig bewoog; mijn relatie kwam in zwaar weer terecht omdat ik er geen energie in kon investeren; en zoals mijn vriend me had laten zien met zijn onontkoombare rekening was de schaarse tijd die me nog restte met mijn dierbaren deprimerend eindig.

Mijn keuze om mijn leven exclusief te wijden aan de jacht op geld ontnam me langzaam maar zeker mijn levensgeluk.

Nadat mijn vriend was vertrokken op die warme avond in mei, bleef ik achter. Ik sloeg nog een paar glazen achterover. Toen ik uiteindelijk wegging, wist ik dat er iets moest veranderen. Ik had één ding de prioriteit gegeven in mijn leven. Dat was ten koste gegaan van allerlei andere zaken.

De buitenwereld zag me als een winnaar. Maar als dat winnen was, moest ik me afvragen of ik het juiste spel speelde.

HET SCOREBORDPROBLEEM

De belangrijkste ontdekkingen in het leven komen niet voort uit het vinden van de juiste antwoorden, maar uit het stellen van de juiste vragen.

Als ik inderdaad het verkeerde spel had gespeeld, wat was dan het goede?

Die vraag was het uitgangspunt van mijn ontdekkingsreis. Ik moest bedenken wat het *goede spel* was dat me uiteindelijk het leven kon geven dat ik wilde hebben. Ik las alles wat er te vinden was – honderden boeken, tientallen duizenden bladzijden – dat me zou kunnen helpen om de doolhof waarin ik was vastgelopen in kaart te brengen: klassiekers uit het zelfhulpgenre, maar ook moderne bestsellers. Biografieën van mannelijke en vrouwelijke grootheden uit alle perioden van de geschiedenis. Godsdienstige geschriften, epische verhalen uit allerlei culturen, legendes over helden en hun omzwervingen.

Maar ik moest inzien dat je met lezen niet alles te weten komt. Om een beter begrip te krijgen van iets wat diep menselijk is, moet je jezelf onderdompelen in de menselijke ervaring.

Ik sprak met mensen van alle rangen en standen. Ik nam contact met hen op. Nam het vliegtuig om hen te bezoeken. Ik ging er goed voor zitten om met hen te praten. Ik luisterde aandachtig. Mensen die net waren afgestudeerd, CEO's van bedrijven in de Fortune 100. Thuisblijfouders en mensen die verschillende banen hadden om de eindjes aan elkaar te knopen. Beroepssporters die altijd in hotels verbleven, mensen die leefden om te skiën, digitale nomaden. Levenscoaches, spirituele gidsen, fabrieksarbeiders, mecaniciens. Ik bestudeerde de menselijke ervaring.

Ik sprak urenlang met een man die nog niet was hersteld na de recente dood van vrouw; hij verzorgde hun jonge dochter terwijl hij moest omgaan met de getijden van zijn rouw. Hij vertelde over zijn diepe begrip van de enorme liefde die we allen voor het grijpen hebben. Ik raakte bevriend met een man van achtentwintig

die, toen hij op het punt stond zijn droombaan te bemachtigen, een hersentumor bleek te hebben die zijn plannen had laten ontsporen en hem had gedwongen zijn verwachtingen opnieuw te formuleren onder heel andere omstandigheden. Ik sprak met een jonge moeder die probeerde haar carrière te combineren met het moederschap; haar titel (ze was CEO) en verantwoordelijkheden botsten met haar wens om zo aanwezig mogelijk te zijn in het leven van haar zoon. Ik interviewde een man die net een gevangenisstraf van vijftientwintig jaar had uitgezeten. Ik was gefascineerd door zijn kijk op het dynamische, fluctuerende concept 'tijd'. Hij vertelde hoe zijn speurtocht naar een hoger spiritueel doel hem de stabiliteit had gegeven die hij nodig had om het vol te houden. Ik ontmoette een herenkapper van zesenvieftig die me geamuseerd aankeek en zei: 'Ik kan mijn rekeningen betalen en ik kan twee keer per jaar op vakantie met mijn meiden. Als je het mij vraagt, ben ik een rijk man.' Ik at met een dame van negentig die kortgeleden had besloten dat ze ging schilderen en me met een brede glimlach op haar gezicht vertelde dat creativiteit en gemeenschapszin haar leven zin gaven. Ik sprak met talloze jongeren die hun weg moesten vinden in de eerste jaren van hun carrière en moeite hadden met de spanningen tussen de verwachtingen van hun familie en de samenleving enerzijds en hun eigen behoefte aan zingeving anderzijds. Ik was bij een vader die zijn tweeling – twee jongens – was verloren maar ondanks die onbegrijpelijke tragedie heling en zelfs plezier vond in dagelijkse natuurwandelingen.

Ik liet mijn gesprekspartners een heerlijke visualisatie-oefening doen die een van mijn mentoren me had aangeraden. Sluit je ogen en stel je voor hoe je ideale dag eruitziet als je tachtig bent (of honderd, als je nu al negentig bent). Maak het zo levensecht en gedetailleerd mogelijk. Waar ben je mee bezig? Wie is er bij je? Waar ben je? Hoe voel je je? Deze oefening dwingt je om werk te maken van een beeld van je ideale toekomst. Het is de registratie van je persoonlijke definitie van een succesvol leven die je kunt